

TOSAMA

STEV. 12
LETO V

december
1969

GLASILO TOVARNE SANITETNEGA MATERIALA - DOMŽALE

OB ZAKLJUČKU LETA

Tov. direktor je uvodoma pozdravil navzoče na proslavi Dneva republike, ki je bila 29. novembra 1969 v Hali komunalnega centra v Domžalah. V nadaljevanju je tov. direktor povedal sledeče:

Menim, da ne bo odveč, če se na današnjem zboru naše delovne skupnosti dotaknemo tudi našega dela, mislim na rezultate naših prizadevanj in hotenj v nekaj preteklih letih in letos.

Če se ozremo za deset let nazaj lahko ugotovimo, da je od takrat, ko je bila izvedena prva večja rekonstrukcija naše tovarne, vsako leto viden vzpon in napredek v našem podjetju. Tedanja odločitev samoupravnih organov nam je omogočila modernejšo in povečano proizvodnjo, izboljšanje delovnih pogojev zaposlenih, rentabilnejše poslovanje in z novimi izdelki popestrili paleto naših proizvodov. Vse to pa je pomenilo tudi večji in boljši kos kruha za že zaposlene in za vrsto novih delavcev, ki so stopili v naš kolektiv.

Ne smemo prezreti dejstva, da smo to delo opravili z velikim prizadevanjem in požrtvovalnostjo takrat zaposlenih delavcev, ko smo tako rekoč z zelo skromnimi sredstvi in z velikim samoodrekanjem opravili delo, ki je dalo in daje možnosti za naš današnji in jutrišnji napredek. Ne smemo prezreti priznanja tedanjim oblastnim organom za njihovo pomoč in podporo pri našem delu. Preteklo desetletje je za Tosama en sam napredek, ki je viden v vsakem letu pri povečanju proizvodnje in doseženih uspehih. To desetletje nam je dalo desetkratno povečanje proizvodnje od ene milijarde bruto produkta v letu 1959 na predvidoma 10 milijard bruto produkta v letošnjem letu. To desetletje nam je dalo tudi povsem nove artikle v naši proizvodnji, ki danes bistveno vplivajo na tako hitro rast. Tu naj omenim predvsem proizvodnjo filtrov za cigarete, ki danes predstavlja že po vrednosti skoraj eno tretjino bruto produkta. Trezna presoja dobrih predlogov in odločitev samoupravnih organov

so pri tem dale ta rezultat. K tako hitri rasti so pripomogle naknadne rekonstrukcije v belilnici in mikalnici, uvedba mehanizacije v konfekciji, gradnja objektov za energijo, nova kotlovnica, trafo postaje, itd. Zgrajeno je bilo skladišče, ki pa nam pri povečani proizvodnji ne zadostja in bo potrebno graditi novo. Večanje bruto produkta je raslo iz leta v leto na osnovi vlaganj v opremo in na osnovi večje produktivnosti in dobre realizacije naših izdelkov, ne da bi pri tem bistveno povečali cene. Lahko trdimo, da so pri nekaterih izdelkih dosežene cene celo nižje in da ne govorimo o vse večjih zahtevah kupcev za še in še ugodnejše nakupne pogoje, kar dosegajo spričo močne konkurence na tržišču. Pri tej rasti proizvodnje se ni povečalo število zaposlenih, saj ta porast predstavlja le dobro tretjino, oziroma od 420 tedaj zaposlenih na današnje število 650 zaposlenih.

K tako dinamičnemu napredku podjetja je prispeval svoj delež tudi kolektiv tekstilne tovarne Senožče, s katerim smo v vsem tem času v obojestransko zadovoljstvo na podlagi kooperacijskih dogovorov zelo uspešno poslovali.

Naše tržišče je celotno področje Jugoslavije že vsa leta po vojni. V zadnjem desetletju smo uspešno posegli tudi v mednarodno tržišče Evrope, pa tudi Azije in Afrike. Neugodni izvozne instrumenti ne dajejo stimulansa za večji izvoz in je potrebno včasih izvažati tudi pod ceno, tako, da izpolnimo pogoje, ki so nam potrebni po kriterijih za uvoz blaga oziroma surovin. Pri tako hitrem razvoju zadnjih deset let moram poudariti neizpodbitno dejstvo, da v tovarni ni bilo potrebnega števila strokovnih kadrov in je bila tako teža dela na malem številu le-teh in seveda tudi na prizadevnosti in samozaupanju celotnega kolektiva in samoupravnih organov. V zadnjih letih je bila skrb za povečanje števila strokovnjakov stalna. Številni sodelavci so izpolnili svoje znanje, v kolektiv pa smo vključili vrsto novih strokovnjakov.

V našem podjetju je tako že kar primerno število strokovnih sodelavcev z visoko, višjo in srednjo strokovno izobrazbo, pri čemer upravičeno kolektiv pričakuje njih udeležbo pri našem nadaljnjem vsestranskem razvoju.

Naj se dotaknem še nalog, ki smo jih imeli v letošnjem letu in pogledimo kako smo jih, oziroma jih bomo še izpolnili. Na eni zadnjih sej je delavski svet našega podjetja razpravljal o izvrševanju programa za letošnje leto, pri čemer je bilo ugotovljeno, da se le ta v glavnem zadovoljivo izpolnjuje. To nam dokazujejo tudi rezultati doseženi v devet mesečnem obdobju tega leta in lahko trdimo, da je bilo to obdobje izredno dinamično in uspešno. Ker so rezultati bili že objavljeni v našem glasilu »TOSAMA«, jih ne bom ponavljal, rečem pa, da je poslovanje potekalo po začrtanih smernicah in da smo z izrednimi uspehi zadovoljni. Vendar pa imam pomislek, in verjetno je tako mišljenje tudi med vami, če smo storili res vse, kar bi lahko, da bi bili rezultati našega dela še boljši. Čutim se dolžnega, da s tega mesta opozorim tudi na nekatere pojave, ki se porajajo tu in tam v negativnih oblikah — pa naj si bo to v medsebojnih odnosih, v izvrševanju delovnih dolžnosti, v odnosih do sredstev lela in ne nazadnje v disciplini sploh. Tako početje nekaterih ima za posledico slabljenje produktivnosti, nepravčasno izpolnjevanje nalog, kar vse lahko povzroča občutno škodo. Uspehi letošnjega leta nas tudi ne smejo uspavati in moramo biti še kako pozorni in budni pri našem sedanjem in prihodnjem delu. Skozi vse leto nas spremljajo tudi problemi, kot naprimer težka finančna situacija — nelekvitnost v gospodarstvu sploh, ki tudi nam povzroča določene težave. Nadalje so problem podražitve storitev in surovin ob istočasnem pritisku za znižanje cen naših izdelkov, z oziroma na številno domačo in tujo konkurenco. To bo že letos, posebno pa (Nadaljevanje na 2. strani)

OB ZAKLJUČKU LETA

(Nadaljevanje s 1. strani)
še v prihodnjem letu negativno vplivalo na naše rezultate. Zato bo potrebno z vso resnostjo skrbeti za ekonomično poslovanje, boriti se bo treba na vsakem mestu in ob vsakem času, da ne bi stagnirali ali nazadovali.

Prepričani smo, da nam bodo sredstva, ki jih v letošnjem letu v veliki količini vlagamo v investicije — gradnja številnih novih objektov, modernizacija strojnega parka — garant za nadaljno rast našega podjetja, ker bodo s tem dani vsi pogoji za kvalitetno in moderno proizvodnjo.

Zmotno bi bilo mnenje, če bi morda kdo mislil, da smo pri vsem tem navedenem pozabili na človeka. Tudi njemu smo posvetili primeren prostor in čas. Ne mislim tu podrobno naštevati kaj, in koliko smo se angažirali v ta namen. Vendar mi dovolite da v kratkem navedem: vlagamo dokaj sredstev stanovanjski fond v obliki posojil delavcem oziroma v obliki nakupa stanovanj, znatna so tudi sredstva, ki jih dajemo za izobraževanje članov kolektiva, urejena je prehrana (topli obrok med delovnim časom), skrbimo za zdravje zaposlenih (preventivni pregledi, fluorografiranje), uveden je skrajšani delovni čas, zaposleni imajo možnost rekreacije in letnega oddiha v počitniških domovih, dani so regresii...

Vse to daje zaposlenim v podjetju višji standard; osebni dohodki v našem podjetju so na vrhu lestvice slovenske tekstilne industrije, pa tudi nekeje pri vrhu v občini. Ne moremo trditi, da pa je sistem nagrajevanja povsem dober. Stremim in delamo na tem, da bi ga izpopolnili tako, da bi čimprej dosegli kriterij nagrajevanja po vloženem delu, da bosta nagrajena povsem pravično prizadevnost in trud posameznika pri izvrševanju delovne dolžnosti.

Pri proizvodnih sodelavcih so ti kriteriji že skoraj zadovoljivo rešeni, ne morem pa trditi, da je tako tudi pri sodelavcih, ki delamo na režijskih delovnih mestih. Le-tu je treba izdelati sistem, ki bo aktiviral sile za spodbudnejše delo, tako, da bi enakemu ali manjšemu številu delavcev pravično porazdelili bremena in tako dobili večje rezultate dela.

Obstoječa organizacija podjetja je potrebna določene dopolnitve — le-ta je v pripravi. Mnenja sem, da bo doprinesla svoj delež k boljšemu poslovanju pri našem tako hitrem in dinamičnem razvoju. Spremembe so potrebne tudi glede na nove organe upravljanja, o teh pa bi povedal tole:

15. dopolnilni predlog k ustavi daje večje pristojnosti podjetju, da samo uredi samoupravne organe po svojih potrebah. Po daljši razpravi pri nas je večina predstavnikov organizacij in samoupravnih

organov v podjetju izrazila mnenje da bi poleg DS imeli tudi še vnaprej DE oziroma volilnih enot ter poslovni odbor in odbor za medsebojne odnose. Omenjene sveti bodo imeli poleg sedanjih določenih pristojnosti še nove in sicer s področja nagrajevanja. Pripravlja se dokončna oblika osnutka samoupravnega sistema iz katerega bodo razvidne vse komunikacijske smeri, pristojnosti, mandatna doba, volilni postopek naloge in odgovornosti, kakor tudi vse ostale določbe.

Prepričan sem, da bo dopolnilni sistem samoupravnih organov uspešno deloval tako da bo ob 20-letnici obstoja naših samoupravnih organov, kar bo prihodnje leto, lahko dokazal opravičenost obstoja v taki obliki, da bodo tudi v naprej

tako plodne odločitve kot so bile doslej.

Nočem trditi, da v bodoče ne bo potrebe po dopolnitvah ali spremembah pri organizaciji samoupravnega sistema, vsaj ni in ne more biti ta zadeva statističnega značaja ali zakovana, ker se more predrediti tako dinamičnemu razvoju našega gospodarstva in družbe.

Naša družba napreduje stalno in hitro. Na vseh področjih življenja nas čakajo velike naloge in veliki napori. Ob uspehih na katere smo upravičeno ponosni imamo nemalo težav, ki jih bomo s skupnimi prizadevanji najlažje odklonili. Ne sme nas spremljati brezskrbno zadovoljstvo, pač pa trdna volja in veliko samozaupanja za doseg ciljev ob premagovanju težav, ki nam bodo na poti.

Obdaritev 15-letnikov

Kulturni in zgodovinski dnevi

2. decembra 1943 so na območju Plevlja (Crna Gora) po ukazu vrhovnega štaba formirali z italijanskimi vojaki partizansko divizijo »Garibaldi«.

4. decembra 1941. leta so na Vodnikovih cesti v Ljubljani organizirali varnostno obveščevalno službo in ubili nekega gestapovskega agenta.

5. decembra 1946 je Ljudska skupščina sprejela zakon o nacionalizaciji gospodarskih podjetij, ki je zajel 42 gospodarskih panog.

6. decembra 1942 se je začela v Eosanskem Petrovcu I. konferenca Protifišistične fronte žensk, katere se je udeležilo 166 delegatk. Konferenco je otvoril tov. Tito, za predsednico pa je bila izvoljena tov. Kata Pejnović. Od leta 1941 do 1945 je v NOV sodelovalo okoli 100.000

žensk in jih 1/4 padlo. »Spomenico 1941« je dobilo 1.900, »Red narodnega heroja« pa 63 žensk.

14. decembra 1936. leta se je v Vevčah pričela stavka papirničarjev in je trajala do 3. marca 1937. 1939. leta istega dne so se v Beogradu začele velike demonstracije pod geslom »Za mir, kruh in svobodo«.

16. decembra 1919 je v Trbovljah in Hrastniku izbruhnila splošna delavska stavka.

Istega dne leta 1922 je v Ljubljani začel izhajati časopis »Proleterska mladina«.

16. decembra 1948 se je začel skupni kongres SKOJ in LMJ. Sprejeli so statut novo ustanovljene e-notne mladinske organizacije — Ljudske mladine Jugoslavije.

(Nadaljevanje na 3. strani)

KULTURNI IN ZGODOVINSKI DNEVI

(Nadaljevanje z 2. strani)

18. decembra je v Sloveniji začelo stankovati 12.000 rudarjev zaradi prenikskih mezd.

19. decembra 1941 je bil v taborišču na Banjici ustreljen narodni heroj Servo Mihalj — Mihailo.

22. decem. se praznuje kot dan JLA, ker je na ta dan 1941. leta tov. Tito v vasi Rudnem izvršil pregled I. proletarske brigade.

31. decembra se je začela II. konferenca KP Slovenije.

V noči 19. decembra 1943 se je med Duplico in Šmarco preko kamniške ravnine na Koroško umikala Šlandrova brigada, ki so jo napadle velike sile SS, policije in vojaštva.

Kamniški patizani so se 31. decembra 1942 po hudem boju na Kostanjški planini umaknili v vas Dupeljne, kjer so jih napadli Nemci.

19. decembra 1922. leta se je rodil slovenski pesnik Karel Destovnik — Kajuh.

23. decembra 1875. se je v Viniči pri Sodražici rodil pisatelj Ivan Prijatelj.

17. decembra 1382 so dobili Habsburžani v fevd Kranjsko in Štajersko. In potem so — s kratkimi presledki — vladali Slovencem vse do leta 1918.

22. decembra 1884 se je na Pretržu pri Moravčah rogil še en naš pomembni ožji rojak — Josip Mal, pisec »Zgodovine slovenskega naroda«.

28. decembra 1789 je bila prvič uprizorjena v Ljubljani Linhartova »Županova Micka«. Tega dne se je torej prvič pojavila slovenščina na odru.

1. januarja 1797 začno izhajati pod uredništvom Valentina Vodnika »Ljubljanske Novice«, prvi slovenski časopis.

Tone Dolenc

MISLI IVANA CANKARJA

(ob obletnici njegove smrti 11. 12. 1918)

— Brez naočnikov živeti je grenko, prijatelj, toda pošteno je.

— Brez koristi je, če se človek upira. Življenje gre dalje svojo pot in se ne da izpremeniti.

— Bridkost pa je podobna zrnu, ki rodi tisočeren sad. Komaj vsajena v srce se bohotno razraste.

— Neumrljivo je hrepenenje.

— Razočaranje? Kaj pa je življenje drugega kot neprestano razočaranje.

— Slab je človek. V oblake hoče in vendar mora imeti palico in oporo na zemlji.

— Preveč je zlobe in neumnosti na svetu, da bi moglo biti dolgočasno.

— Toda ječa je šele strašna, kadar je v srcu hrepenenje; lepa je noč človeku, ki ve, da izide sonce.

ZAHVALA

Vsem sodelavkam in sodelavcem iz odelka filtrov se ob izgubi moje matere najtopleje zahvalujem za njihovo pomoč kakor tudi za izraze sožalja.

Še posebno pa se zahvaljujem vsem tistim, ki so jo spremili na njeni zadnji poti.

Kruc Srečko

ZAHVALA

Ob smrti mojega očeta se toplo zahvaljujem vsem, ki so izrekli sožalje, darovali cvetje in ga pospremili na njegovo zadnjo pot.

Iskrena hvala.

Vinko Pirnat

Od surovine do izdelkov

(Nadaljevanje)

3) Za trakarske ali trakotkalske statve je preja navita na različno dolge plastične cevke. Dolžina cevke je odvisna od širine ovoja, ki ga bomo tkali. Preja je navita v obliki valja, da jo v omejeni prostor v tkalskem čolničku spravimo čim več. Takšno votkovo navitje lahko uporabimo zato, ker se v tek pri tkanju ovoja odvija veliko počasneje kot na širokih statvah.

Avtomatske trakarske statve uporabljajo votkovo prejo navito na podobnih plastičnih cevkah kot naše sedanje. Tudi stroji so zelo podobni našim sedanjim votkovim navijalcem za trakarske statve. Veliko naj sodobnejših vrst statv (med njimi tudi statve z lovilci FG Fisher za katere se zanima naša tovarna, ter Sulzer statve z več čolnički - projektili) ne uporablja več votkovih navitkov na cevkah, ampak se na statvah odvija votkova preja kar iz mirujočih križnih navitkov.

Osnovo — to je podolžne niti za široke tkanine ter za ovoje pripravijo v pripravljalnici postopoma.

Najprej previjejo kope, ki jih je spredel in navil prstančni predilnik, na večje križne navitke. Tako jih imenujemo zaradi niti, ki se navijajo v plasteh tako, da ena plast premaknjeno križa drugo in se kasneje preja laže odvija. To delo opravljajo na križnih previjalnikih. V naši pripravljalnici lahko vidimo zgodovinsko zbirko teh strojev, saj imamo Schlafhorstov previjalnik s krožniki, Müllerjev in kovinarjev previjalnik z bobni ter novejši Kovinarjev previjalnik z graviranimi valjčki.

Najnovejši križni previjalniki niso dosti hitrejši od dosedanjih. Kilogrami previte preje so namreč odvisni od različnih metričnih števil, ki imajo tudi različne trdnosti. Če namreč preveč povečamo hitrost previjanja se preja pretrga. Vendar pa potujoča izpihvalna naprava najnovejših previjalnikov precej zmanjša število pretrgov nastalih zaradi sviža. Sviž nastane pri trenju preje, ki se odvija. Razen izpihvalne naprave pa proizvodnjo občutno poveča obenem pa zmanjša število strežnega osebja

samodejna naprava za privezovanje strganih niti ali navezovanje novih kopov. Ta volač pa občutno poveča ceno stroja. Najboljše uspehe so dosegli s premakljivim vozlačem, ki streže desetim previjalnim glavam.

Strokovnjaki menijo, da bo delovna faza previjanja na križne navitke v bližni prihodnosti odveč. To je precej verjetno, saj prej omenjeni naj sodobnejši pripravljalni predilni stroj navija prejo kar na križne navitke. Tudi veliko kokovostnejši stroji ki sodelujejo pri izdelavi preje v primeri z nekdanjimi bolj ali manj grobimi primorejo, da je sedaj preja bolj enakomerna. S tem pa previjanje izgubi enega od namenov. Namen previjanja na križne navitke je namreč dvojen:

Najprej želimo dobiti večje dolžine preje, ki so potrebne pri snovanju. Obenem pa dosežemo, da se pretrgajo tanka mesta v preji že na previjalniku, kjer tako stoji le en navitek, medtem ko bi pri enakem pretrgu na snovalu moralo stati 500 in več navitkov.

(nadaljevanje)

KMALU OZDRAVITE

Gotovo vam je znano, da je odbor sindikalne podružnice sklenil na eni izmed sej, da bomo obiskovali naše sodelavce, ki bodo v bolniški več kot dva meseca.

Tako smo se trije člani odbora odpeljali 25. novembra obiskati naše bolnike.

Najprej smo se zapeljali do Lukovice št. 32. Tu smo se srečali s tov. Petrom Dimičem, ki se je odpravil v tovarno, da bi ožjim sodelavcem povedal, da je že okreval in se bo kmalu vrnil na delo. S Petrovega obraza sem razbral, da je bil zelo vesel našega obiska. Malo smo se razklepetali in že smo

šli proti Prevojam. Mihela Hribar si že dalj časa pomaga pri hoji s palicami. Vesela je bila našega prihoda, vendar sem spoznal, da jo je

bolezen zelo prizadela. »Še dobro, da imam mamo, saj sama ne morem ničesar premakniti«, je dejala. Poslovili smo se v upanju, da se bo njena želja, stopiti na svoje noge in priti med nas, kmalu uresničila.

Zabret Miha s Podrečja nam je med drugim zaupal: »Zelo malo upanja imam, da bom še lahko delal. Malo mi je boljše ker vsaj lažje govorim.« To smo tudi sami opazili.

Peljali smo se naprej v Studo,

kjer smo komaj našli Pichler Regino, saj je njena hiša čisto na koncu vasi. Z vnučkom Borisem sta ko-

maj vstala. »Oba sva bolana« je dejala. Boris se je začudeno ozrl okrog sebe, ko je huhinjo preplavila svetloba fleša. »Verjetno bom invalidsko upokojena«, je nadaljevala Regina, »čeprav bi še rada delala.«

Klopčič Avgust, naš sodelavec iz mikalnice se je tudi po težki operaciji vrnil v svoj topli dom. Iz nje-

govega pripovedovanja bi lahko zaključil, da je doživljal težke trenutke. Vsi vemo, da ni prijetno, če zdravniki uporabijo nož. Tov. Klopčič upa, da se bo kmalu vrnil na delo.

Odpeljali smo se proti Domžalam in ustavili v Prešernovi 28. Tov. Slavko Rosulnik nas je bil zelo ve-

sel. V veselem vzdušju smo malo poklepetali. Pokazal nam je, da vadi pisanje kar z levo roko in mu gre že kar dobro. Obljubil nam je, da se bo kmalu oglasil v tovarni in si malo ogledal novosti.

Čas nas je preganjal in morali

IN SE VRNITE MED NAS

smo pohiteli v Homec. Tov. Kati Mlakarjeve ni bilo doma, vendar smo jo kmalu srečali, ko se je vračala od zdravnika. Po krajšem pogovoru pri njej smo nadaljevali pot na Jezersko. Tam si zdravi oči naša mlada sodelavka Mari Prosenec. Ko smo bolniško sestro povprašali zanjo jo je šla takoj iskat. Razveselila se je našega obiska. Izročili smo ji šopek in tanko kuverto v kateri je bilo vabilo za obisk proslave 29. novembra. Povedala nam je, da je bila prepričana, da bo za te praznike že prišla domov, vendar sedaj ne sme nikamor in ima tudi prav malo upanja, da bo sploh za novoletne praznike doma.

Cas je mineval. Zunaj je deževalo in odpravili smo se proti domu. Spustili smo se po vijugasti cesti v dolino Kokrice, ki jo skoraj za vsakim ovinkom povečuje manjši hudournik.

S težkimi srci smo se vračali ob misli, da nič ne vemo kdaj tudi nas lahko doleti enaka usoda.

T. A.

Prvi ogled velesejma

INTERBIRO — I. mednarodna razstava pisarniških sredstev in opreme

Svetovno gospodarstvo je zadnjih nekaj let napravilo precejšen skok v povečanju produktivnosti dela v proizvodnji. Medtem pa se sočasno ni povečalo dovolj pozornosti modernizaciji administracije in produktivnosti dela v upravi gospodarskih podjetij in javne uprave. Rezultat tega pa je relativno nizka raven po obsegu in kvaliteti uporabe sodobnih pisarniških strojev.

INTERBIRO je bila prva specializirana sejemska manifestacija te vrste ne samo v Jugoslaviji, temveč v vzhodni Evropi. Na razstavi je sodelovalo 200 firm iz 20 držav.

Dva avtomobila sta zjutraj krenila po avtocesti proti Zagrebu in se ustavila pred razstavljalnimi prostori. Plapajoče zastave v vetru in toplo jesensko sonce nas je pozdravilo.

Vstopili smo v prvi paviljon in že se je Marija ustavila pri fakturnih strojih. Da, ona to delo opravlja ročno, tu pa opravijo hitreje stroji. Oh, ko bi imela priliko delati s temi mehanizmi, kako enostavno in hitro bi bilo delo opravljeno. Prepričana je bila, da ji bo v bližnji prihodnosti dana ta možnost.

Z Marijo sva si ogledovali predvsem pisalne stroje in to od navadnega do najpopolnejšega električnega, razmnoževalne in kopirne stroje, moderno in popolno kartoteko, strojček za frankiranje, in na kraju opremo in pohištvo za pisarne in pisarniški pribor.

Nabrali smo si polno prospektov, prijazni razstavljalci so nam zelo radi razložili delovanje strojev, ponekod smo sami poskusili pisati na stroje. Najina želja po električnem pisalnem stroju se je še povečala, saj je pisanje z njim tako čudovito, lahko kot pero.

Morda pride na vrsto v naslednjem letu električni pisalni stroj, sva menili in tako potreben strojček za frankiranje, da se ne bomo mudili z ročnim lepljenjem znamk, saj je pošte iz dneva v dan več.

Po prehojenih razstavnih prostorih smo se utrujeni zbrali v tamkajšnji restavraciji in si hiteli pripovedovati »ali si videla to, ali...«

Vsi smo bili veseli, da so nam dali v podjetju možnost ogleda te razstave in izrazili željo, da bi v bodoče še obiskali kaj takega in celo v večjem številu; saj ima vsakdo željo, da vidi nekaj novega, modernega, da vidi kako in s čim delajo ista dela drugod v svetu.

Naše delovne halje

Kot vsako leto, smo tudi letos nestrpnost čakali nove delovne halje in obleke. No končno smo jih le dočakali. Toda razočaranje, ki je nastalo je bilo veliko. Tudi delavke, ki so zaposlene v podjetju že več kot dvajset let so bile v letošnjem letu najbolj zaprepadene. Zakaj? Halje, ki smo jih dobili so bile res slabo izdelane. Tudi material ni pravi. Saj je zelo trd. Me moramo biti okoli strojev okretne, kar pa nam te halje ne bodo dopuščale. Prav tako je v naših obratih poleti zelo vroče in te halje prepuščajo premalo zraka.

Do sedaj smo imeli blago — keper, ki je povsem odgovarjal, pa tudi izdelava je bila vedno odlična. Čudim se kako, da v našem okolišju nismo mogli najti primernejše šivalnice, ki bi obleke v redu naredila.

Če pogledamo halje, ki so bile izdelane doma, pri naših šiviljah, se vidi zelo velika razlika, ki pa ne bi smela biti.

Upam, da bo drugič bolje in bomo dobili tudi po proizvodnih obratih obleke primernejše izdelane in iz blaga, ki bo bolj ustrezal.

R. A.

Naš razgovor

Izpod svinčenosivih oblakov, ki so kot neprodušna zavesa viseli nad utrujeno zemljo, je neprestano rosilo. Goste in mrzle deževne kaplje so se na zemlji združile v luže, mlače, hudournike... Mrzel veter je ob spremstvu dežja naznanjal, da se nahajamo na pragu četrtega letnega časa — zime. Toda ravno v tem letnem času se je pred tridesetimi leti pričela nova, težka in vesela, predvsem pa delovna in utrudljiva življenjska pot treh naših sodelavk — jubilantk s tridesetletno delovno tradicijo v našem podjetju in to: tov. Kočar Eli — tkalki v trakotkalnici

Krušnik Mimi — šivilji v konfekciji in Šorn Eli — mojstru v konfekciji.

Vse tri so še zdrave in čvrste delavke iz katerih vedno izžareva energija in vitalnost.

Na vprašanje sem dobil kratke in hitre odgovore, ki v svojem svojstvu niso izkazovali samo izraz osebne skromnosti pač pa dejstvo, da v svojem delu ne mislijo govoriti preveč misleč: to je za nami!

Krušnik Mimi, ki mi je ob mizici v jedilnici dejala: »Veliko nimam za povedati, lahko pa rečem samo to, da delavec na enem delovnem mestu ali pa v eni tovarni ostane le pod pogojem, da obvlada delo, je discipliniran in ubogljiv. Delo v tovarni mi je najbolj poznano v konfekciji. Ostali razvoj je tudi drugim več ali manj poznan. Priznam pa, da se je v zadnjih dveh - treh letih tovarna izredno razširila. Moje geslo je: Vsak naj se briga le za svoje delo,« je s kategoričnim glasom zaključila tov. Krušnik Mimi.

Tretja je tov. Šorn Eli. Za razgovor je bila pripravljena v času dopoldanske izmene. Tudi njej je sledilo tradicionalno vprašanje: »Kaj se lepega spominjate iz svoje delovne dobe?« »Pričela sem leta 1939. Med tem časom so se vrstili raznorazni veseli in tudi žalostni trenutki. Najbolj se spominjam lepega sončnega dne, dneva svobode, ko sem zagledala ob poti domov na tabli napis v slovenščini, ki je bil še do predkratkim nemški. Sla-

Prva je pripovedovala tov. Kočar Ela in na vprašanje: »Opišite nam prosim na kratko spomine iz te jubilejne delovne dobe?« je odgovorila: »V podjetje sem prišla leta 1939. Med tem časom sem delala na različnih delovnih mestih in pod različnimi gospodarji. Spominjam se tudi, da sem v začetku delala na enem stroju, sedaj pa na treh. Sedaj kot vidite delam v tkalnici ovojev in delo, kot tudi sodelavci so mi zelo všeč. Edino na kar imam resno pripombo in opozarjam je: »Ne stremeti za delom v treh izmenah — ta sistem dela človeka najbolj utruja in uničuje njegove delovne sposobnosti,« je zaključila tov. Kočarjeva.

Druga naša jubilantka je tov.

bih trenutkov se ne spominjam rada. Bila so težka leta okupacije, toda tudi to je za nami.«

Na naslednje vprašanje: »Kako pa ste preživeli prosti čas v teh letih?« mi ona ni utegnila odgovoriti več. Neka delavka jo je prišla vprašat za nasvet in ona je odbrzela ta-

koj na mesto, da zadevo po službeni dolžnosti uredi. Takšna je pač ona — hitra in odločna.

Ko sem se nato vračal po stopnicah iz konfekcije, sem sam v sebi naredil kratek zgodovinski pregled večjih dohodkov, ki so jih te spoštovanja vredne sodelavke preživele:

- leta 1939 napade Hitler Poljsko
- leta 1941 pričetek druge svetovne vojne
- leta 1945 konec druge svetovne vojne
- 1950 tovarna preide v last delavcem.

Golo naštevaje vsekakor ne prikaže vseh dogodkov v pravi luči. Toda, če se človek malo globlje zamisli v samo dogajanje pride do spoznanja, da je ravno posameznikovo delo tisto, ki je kronano z uspehom celotne človeške družbe.

Jubilantkam iskreno čestitamo z željo, da bi imele še veliko naslednic in naslednikov.

Rozman Stefan

Proizvodnja v mesecu novembru 1969

Oddelk	Enota mere	%
1. Trakotkalnica	000 vot	116
2. Tkal. širokih tkanin	00 vot	102
3. Mikalnica	kg	106
4. Konfekcija	ND	108
Vložki	pkt	133
5. Cigaretne filtri	000 kom	63

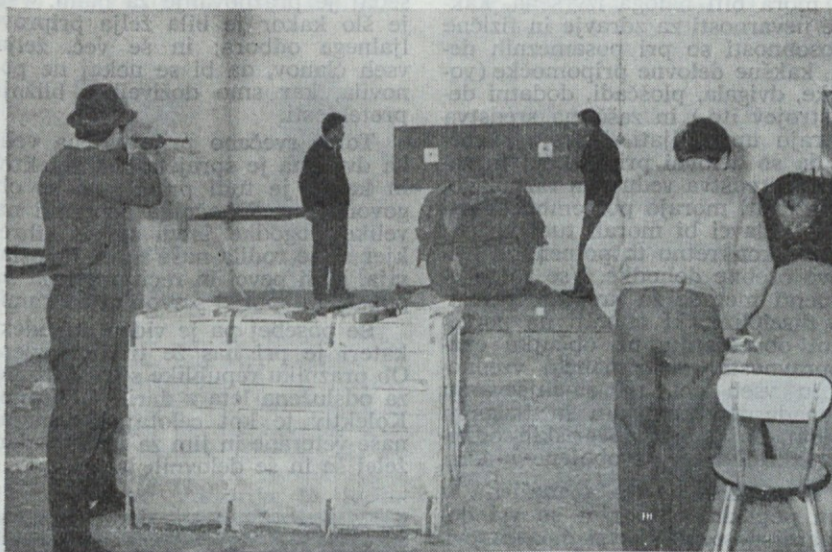
Povprečno naraščanje potreb po sanitetnih ovojih je narekovalo uvedbo dodatne (nepopolne) izmene v tkalnici ovojev.

Tkalnica v Študi zaradi pomanjkanja vode ni obratovala 7 dni, kar se odraža v nizkem preseganju plana tkalnic širokih tkanin.

Zaradi izvoza damskih vložkov je mikalnica izdelovala B vato s polno zmogljivostjo, kar se razvidi pri preseganju plana mikalnice in konfekcije. Ta izvoz namreč ni bil vključen v operativni plan, ker ob času njegovega postavljanja še ni bila sklenjena pogodba.

Asortiman pri cigaretne filtrih se spreminja glede dolžine. Od krajših (66 mm) postopoma prehajamo na zahtevo tobačnih tovarn na daljše (102 mm in 120 mm). Upamo, da se bosta komercialni plan cigaretne filtrov in dejanska proizvodnja čimprej približala da bomo dosegli realnejšo izpolnitev predvidevanj.

ŠPORTNA SREČANJA

Ali bo v črno

Letos je v okviru praznika 29. novembra organizirala športna tekmovalna mladinska organizacija. Ta ni imela sreče v prostorih, saj je bilo zasedeno na predvideni dan tekmovalna kegljišča, pa tudi plesne vaje v delavskem domu na Viru so preprečile nemoteno izvedbo tekmovalj v streljanju in namiznem tenisu. Tekmovalja so se nato odvijala v neustreznih tovarniških prostorih.

Že v soboto, 22. novembra so se naši najboljši kegljači udeležili kegljaške tekstiliade v Kranju. V premočni konkurenci se niso mogli v borbenih igrah uvrstiti v sam vrh, Zasedli pa so med petnajstimi sodelujočimi ekipami mesto v sredini in podrli točno toliko kegljev kakor ekipa Induplati iz Jarš. Najboljša mesta so si priborili kegljači kranjskih tovarn in mariborske tekstilne tovarne, kakor že več let doslej. V soboto zvečer pa so v tekmovalju dvojic vsa tri naša moštva dosegla preko 700 kegljev, kar dokazuje, da ta šport tudi v naši tovarni vztrajno napreduje.

V nedeljo, 23. pa so bila interna tekmovalja v streljanju, šahu in namiznem tenisu. Pri streljanju se je najbolje odrezal Cerar Ivan, ki pa ima to slabo lastnost, da v medtovarniških tekmovaljih dobi tremo in takrat doseže slabše rezultate. Sicer pa je bilo tekmovalje v streljanju najbolj množično, saj se ga je udeležilo skoraj 20 tekmoval-

V šahu je brez poraza zmagal tov. Bajec, ostali pa so izgubljali in dobivali, kakor so imeli srečo.

Tudi ping-pong žogica je okrogla

Kot zanimivost lahko pri tem povemo, da se je šaha in namiznega tenisa udeležilo tudi neko dekle, ki pa ženske konkurence ni imela, med moškimi, pa se seveda ni mogla uveljaviti.

V namiznem tenisu se je tekmovalje odvijalo v preozki in prenizki jedilnici in se zato ni izvršilo do konca. Kljub temu je očitno, da bi zmagal ing. Rožič, ki je premagal vse kandidate za najboljše mesto.

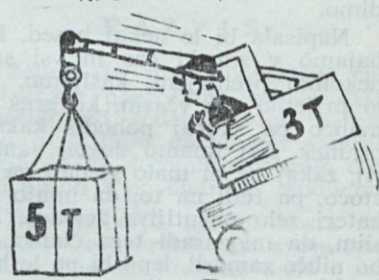
V ponedeljek pa so se na avtomatskem kegljišču pomerili med seboj kegljači. Tu sta naša šoferja

Capuder in Kramberger dokazala, da jima po pravilni poti ne gredo samo avtomobili, ampak, da ju tudi kegljaška krogla ne pusti na cedilu. Zasedla sta prvo oziroma drugo mesto.

Tekmovalja se kakor smo že omenili, zaradi pomanjkljive organizacije niso odvijala tako, kakor je bilo zaželeno. Kljub temu pa je na njih tekmovalo skoraj 50 tekmovalcev in kar 11 od njih je doseglo v štirih disciplinah prva tri mesta. To dokazuje, da prva mesta niso zasedali vedno eni in isti tekmovalci. Množičnost je tu. Sedaj bi morali poskrbeti le še za kvaliteto, da bi lahko enakovredno tekmovali v sindikalnih tekmovaljih z ostalimi podjetji. Za vsak dvig kvalitete pa bi bil potreben primeren prostor.

K. M.

KDO BO KOGA...

Disciplinsko obnašanje pri delu

Mnogokrat slišimo o nedisciplini enega ali drugega pri delu. Vzroki nediscipline se včasih odražajo tudi v materialnih izgubah, najpogosteje pa nam kvarijo tovariške odnose v podjetju.

Da sta disciplina in red v podjetju potrebna, o tem ni dvoma. To imamo zapisano tudi v naših samoupravnih aktih (statutu in pravilniku o delovnih razmerjih). Samo ne vemo kako to v samoupravljanju doseči, kako krepiti ZAVESTNO DISCIPLINO, ki je v pogojih družbene lastnine proizvajalnih sredstev in samoupravljanja edino možna.

Upravičen pa je dvom, če zavestno disciplino lahko dosežemo s starimi kapitalističnimi metodami, ki se danes tudi v sodobnih kapitalističnih sistemih na zahodu ne obnesejo več, npr. zasliševanje. Delavec je pri nas danes že toliko samoupravno osveščen, da ve, da se ni dolžan disciplinirano ponašati samo on, temveč tudi njegov nalogodajalec (mojster, vodja skupine, vodja sektorja ali direktor) in ko vidi, da nedisciplina enega izmed omenjenih bolj kvari odnose, povzroča večjo škodo kot prekršek za katerega mora odgovarjati on ravno njemu, izrazi odpor, ki ima za posledico še večjo nedisciplino in tako s starimi metodami dosežemo ravno nasprotno, Palirstvo, pazništvo in zasliševanje so metode, ki za prekrške kakršne imamo v mislih, niso primerne, ker ti še niso nepopoljšljivi kršitelji.

Nalogodajalci se bodo morali potruditi, da bodo nalogo, ki jo dajejo izvrševalcem zares dobro obrazložili. Kaj morajo pri izvrševa-

nju naloge doseči, v kakšnem času mora biti naloga izvršena, kakšne nevarnosti za zdravje in fizične sposobnosti so pri posameznih delih, kakšne delovne pripomočke (vozičke, dvigala, ploščadi, dodatni deli strojev itd.) in zaščitna sredstva morajo uporabljati. Morajo skrbeti, da so delovni pripomočki in zaščitna sredstva vedno na razpolago, obrazložiti morajo pomembnost naloge. Delavci bi morali tudi vedeti, koliko konkretno to pomeni za njihove osebne dohodke. Vse to so elementi metode za krepitev zavestne discipline, ki temelji na popolnem obveščanju, na občutku enakopravnosti, na humanem vrednotenju vseh del, na zmanjševanju prepada med umskim in fizičnim delom, na dobrih tovariških odnosih, skratka na osvobojenem delu.

Nevzdržna je vsa manežirija v tem pogledu, nevzdržni so vsi dosedanji postopki, ko si delavec prilasča pravico, da dela drugemu sitnosti in s tem pogloblja prepad med njima. Megolomanija (veledomišljavost) je ostanek kapitalističnega in etatičnega sistema, ki s samoupravnim socializmom nima nič skupnega. Vsi tisti, ki jim položaj na ta način vstopa v glavo, bodo morali to prej ali slej zapustiti, če bodo hoteli še ostati na položaju.

Tone Dolenc

Kako sva si različna

Moja ljuba mati
je zmeraj rekla mi,
Polona ti predraga,
kaj boš postala TI.

Danes bom šivilja,
pa jutri kuharica,
če pride kak falot,
pa zvesta ljubica.

Jaz se ne sekiram, prepevam
skozi vas,
ponoči se potepam,
k falotom hodim spat.

Sem »cajzelca« dobila,
me strašno rad ima,
ponoč biljarde špila,
nikol ga ni doma.

Otroci so jokali,
ker kruha ni bilo,
biljard smo zdaj prodali,
da športa več ne bo.

K. L.

A. R.

Praznovali smo

Dva meseca so tekle priprave in sedaj je praznovanje za nami. Vse je šlo kakor je bila želja pripravljalnega odbora; in še več, želja vseh članov, da bi se nekaj ne ponovila, kar smo doživeli v bližnji preteklosti.

Torej svečano pripravljena velika dvorana je sprejela naš kolektiv in kakor je tudi prav, smo se ob govoru tov. Pogačnika spomnili na velike dogodke sredi vojne vihre, kjer se je rodila naša nova Jugoslavija. Naši pevci in recitatorji pa so popestrili spored s svojimi točkami.

Se posebej pa je viden dohodek, kateri je pri nas že tradicionalen. Ob prazniku republike se oddolžimo za odslužena leta z darili — urami. Kolektiv je kot celota pozdravljala naše veterane in jim za jutrišni dan želel še in še delovnih uspehov.

Strežno osebje

Da je bilo praznovanje popolno so poskrbeli muzikanti, ki so pridno igrali, da se je vrtelo mlado in staro ob dobri kapljici in s krepkim zalogajem. To pot se ni posrečilo, da bi bila kritika na račun običajnih žrtev, katere so nosile in vedno nosijo breme vseh skrbi in priprav. Tožili so le, da so utrujeni od plesa ali pa od dobre postrežbe.

Veselo razpoloženje

Vsa pohvala gre torej strežnemu osebju in ostalim delavcem, ki so pri prirreditvi pomagali in tako opravili svojo nalogo v zadovoljstvo nas vseh.

I. O.

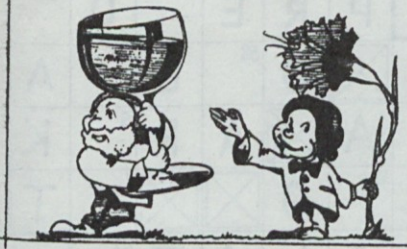
Pokažimo dobro lastnost

Saj vem, da ima vsak svoje dobre lastnosti. Zavedati se pa moramo, da imamo tudi slabe. Če nas kdo opomni, jih pa skušajmo vsaj malo popraviti. Velikokrat gledamo napake drugih, sami sebe pa ne vidimo.

Napisala bi le nekaj besed. Prihajamo v zimski čas in vsi smo nekoliko prehlajeni, kašljamo. Zelo prijetno je včasih, ko greš na malico pa skoraj pohodiš kakšen pljunek. Saj imamo dovolj sanitarij, zakaj ne bi malo gledali na čistočo, pa tudi na to, da imajo nekateri zelo občutljive želodce. Mišlim, da mi zaradi tega članka ne bo nihče zameril, lepo bi pa le bilo ko bi se tega držali.

Kadrovske vesti

V ČASU OD 12. 12. 1969 DO 11. 1. 1970 PRAZNUJEJO SVOJ ROJSTNI DAN:

Konfekcija: 16. 12. Bolhar Magdalena, 25. 12. Capuder Ivanka, 12. 12. Cerar Bernarda, 18. 12. Debevc Silva, 3. 1. Gaberšek Mihaela, 7. 1. Habjan Mara, 28. 12. Lenček Štefka, 18. 12. Lenček Štefka, 21. 12. Mislej Štefka, 21. 12. Novak Lada, 10. 1. Pogačar Viktorija, 10. 1. Rokavec Veronika, 9. 1. Sovinšek Veronika, 15. 12. Štrukelj Silva, 24. 12. Veit Štefka, 2. 1. Gaberšek Francka, 29. 12. Žeboc Olga, 16. 12. Kaplja Zofka.

Cigaretni filtri: 5. 1. Hribar Mihaela, 20. 12. Klopčič Ivanka, 7. 1. Lipovšek Mirko, 16. 12. Merkužič Cveta, 12. 12. Ulčakar Štefka.

Tkalnica ovojev: 26. 12. Cerar Ivan, 1. 1. Govekar Verona, 17. 12. Hrovat Vika, 26. 12. Kaplja Štefka, 25. 12. Križman Štefka, 17. 12. Osolin Ivanka, 19. 12. Pevec Ivanka, 16. 12. Žužek Matilda.

Tkalnica gaze: 26. 12. Urankar Ivanka.

Tkalnica zvezda: 3. 1. Zabret Miha.

Avtomatska tkalnica: 23. 12. Tekavec Tončka, 4. 1. Lenček Pavla, 20. 12. Teran Anton.

Tkalnica študa: 17. 12. Povirk Francka.

Pripravljalnica: 18. 12. Miš Nežka, 4. 1. Trdin Jožica.

Izdaja Tovarna sanitetnega materiala Domžale

Urejuje uredniški odbor:

Urška Kersnik, Danica Merlin, Ivanka Osolin, Marija Presek, Tone Arnuš, Slavko Bajec, oec., Franc Cerar, Dušan Dovgan, Miha Kerč, Janez Leskovec, Štefan Rozman, Tone Teran in Dušan Borštnar, odgovorni urednik.

Tiska Papirkonfekcija Krško, obrat Valvasorjeva tiskarna
Naklada 800 izvodov

Mikalnica: 25. 12. Štrukelj Stane, 2. 1. Rovanašek Rudi.

Splošno kadrov. sektor: 24. 12. Kerč Olga, 5. 1. Klemenc Dragica.

Komercialni sektor: 24. 12. Bujanj Josip, 13. 12. Florjančič Olga, 30. 12. Miš Janko, 6. 1. Podmiljšak Pavla.

Pomožni obrati: 2. 1. Banko Janez, 10. 1. Hribar Janez, 1. 1. Dolgan Dušan, 18. 12. Svetlin Janez.

Tehnični sektor: 23. 12. Rozman Stefan.

ISKRENE ČESTITKE!

POROČILI SO SE:

Marija Matjan, Franc Horvat in Pavla Juvan.

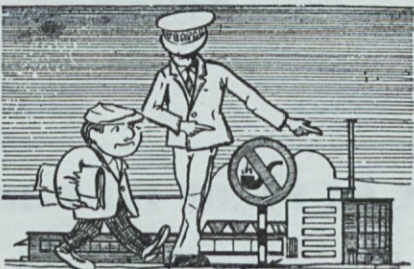
Na skupni poti jim želimo mnogo razumevanja!

RODILI SO SE:

Tekavec Tončki — hči, Kreč Mihaeli — hči.

V ČASU POROČANJA JE VSTOPILO V PODJETJE:

18 konfekcionerk
1 čistilka
1 donšalec votka
1 transportni delavec

V ISTEM ČASU JE ODSLO IZ PODJETJA:

— tajnica tehničnega sektorja — sporazumno

— 2 donšalca votka in čistilca strojev — v JLA

— 1 strojni ključavničar — v JLA

B. V.

Pričakovanje

Snežilo je. Kako breskrbno so padale drobne zvezdice in se neslišno usedale na zemljo. Sproti so zakrivale stopinje, ki jih je puščala utrujena in ozebljena noga. S spotikajočo se nogo je počasi lezel v hrib in večkrat mu je spodrsnilo, da je bila njegova pot še daljša. Ob vsakem spodrsanju je nekaj zamrmral in se še bolj vneto spustil v boj s snegom in burjo. Na hrbtu je nosil nahrbtnik, ki je bil skoraj prazen, le umazana in na pol raztrgana odeja mu je gledala iz njega.

Bilo je proti Novemu letu. Spomnil se je na domače — ženo, otroke. Toda misel na nje je bila mučna in preganjal jo je, kakor da je spomin na nje nezaželen. Na obronku gozda ga je čakala skupina partizanov. Imeli so nalogo razstreliti progo. Brez besed so opravljali dela in natanko so vedeli kje ima kdo misli. Ali nam bo uspelo, ali bomo ostali živi? Vsak si je tisti trenutek napravil obračun. Neusmiljena usoda, ki jo velikokrat kroji človeška roka. Človek, kako malo je vreden tvoj razum.

Delo je bilo opravljeno. Prišli so trenutki pričakovanja, moreče tišine, upanja, strahu. Vsaka minuta je bila dolga uro in zdelo se je, kot da ta dan nima konca. Mračilo se je že. Mislili so že, da je bilo vse njihovo delo zaman in žal jim je bilo prestanega. Vendar, končno. Iz za ovinka se je prikazala črna pošast — vlak. Njegove strašne oči so neustrašeno rezale gosto meglo, ki se je počasi vsedala na zemljo. Počilo je. Kamenje, zemlja, prod, vse je letelo na vse strani. Kriki bolečine in strahu so odmevali daleč v gozd. Akcija je uspela. »Fantje, dobro smo praznovali Novo leto«, je dejal in razšli so se, kot da se ni nič zgodilo.

Pripovedovanje je končal. Radovedne otroške oči so gledale vanj, kakor bi hotele reči: »Stari ata, ali je že konec?« Na mizi je stala okrašena smrečica in vabila mala poželjiva usta. »Da, jutri bo Novo leto. Pričakali ga bomo na topli peči in le skozi okno bomo opazovali belo morje«, je dejal in izpod sivih brk so se usta raztegnila v rahel nasmeh.

Merlin Danica

RAZPIS

Želimo še malo popestriti naš list. Zato naprošamo bralce »TOSAME« naj sodelujejo pri našem razpisu. Želimo, da bi se v nabiralnikih do 20. decembra nabralo čim več pisem z novoletnimi zgodbami.

Dve najboljši zgodbi bosta nagrajeni. Zato preizkusite svoje sposobnosti in se zamislite malo v novoletno praznovanje ter nam pišite.

Uredniški odbor

Nagradna dopolnjevanka

	PRVA LEPICA	DRUGA LEPICA	TRTJA LEPICA	ČETRTA LEPICA	PETA LEPICA	ŠESTA LEPICA	SEDMA LEPICA	OSMA LEPICA	DEVETA LEPICA	PRISKA ČISTINA
	ANAGRAM	LAVRICA	PRAVNIK	AKBARI	KOŠARKA	AMORRV	APETIT	KAINIT	RASEN	AVEKRT
	AREŠT	NAVIER	EPILKA	SOLAMIN	TNALA	ETNA	ZIDITEIN	IKAOJDA	RAVŠKLAN	ALOKAL
	TREPAK	ISTDANEU								

RESEVALCEM!

Spoštovanim reševalcem sporočamo da od novemberskih dvaindvajsetih prispelih rešitev ni bila nobena pravilna.

Nagrada se zaradi tega prenese v fond za pravilne rešitve v naslednji mesec — december. Naslednja prva nagrada bo v višini 30 N din, druga pa v višini 20 N din.

Razpored višine nagrad v naslednjih oziroma sledečih številkih našega glasila bo:

- prva nagrada 20 N din
- druga nagrada 10 N din

Uredniški odbor se še vnaprej priporoča za sodelovanje!

14	R	27	T	A	N	N	O	36	O	5	T
L	18	T	41	N	A	P	R	E	17	O	15
A	M	2	R	34	A	O	38	E	20	A	
3	I	L	K	O	29	A	A	R	4	K	
A	35	M	8	R	I	11	O	T	T		
10	T	O	M	S	O	L	A	T	21		
E	9	I	P	A	31	D	A				
K	R	A	25	37	C	V	28	R	A		
13	A	A	A	N	I	L	6	N	1	S	
E	T	O	7	A	40	I	N	V	A	24	
K	12	P	E	R	A	22	O	T	A		
A	T	33	N	26	J	A	L	A	23	16	N
N	19	L	O	G	A	K	I	30	E	T	39

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26

Na polja s številkami v zgornjem liku vpišite po eno črko, da dobite znane besede. Potem prenesite dopisane črke s pomočjo številk v drugi lik, kjer dobite neko misel.

VATKA VOTEK IN FILIP FILTER OPAZUJETA

